

Nr 293.

Av herrar **Velander och Björkman**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 1, 2 och 9 kap. vattenlagen.*

Det uppgivna huvudsyftet med de i proposition nr 44 föreslagna ändringarna i vattenlagen angives vara att förhindra spekulation i outbyggda vattenfall. Detta framgår inte bara av de uttalanden, som 1942 gjordes av statsutskottet, då frågan om utredning på förevarande område väcktes, utan även av departementschefens uttalanden i propositionen.

Av den verkställda utredningen framgår, att för närvarande ca 75 procent av all outbyggd men utbyggnadsvärd vattenkraft finnes på fasta händer och således är undandragen spekulation, medan endast ca 5 procent kan antagas finnas på spekulativa händer. Den senare delen utgöres inte av högvärdig vattenkraft utan av sådan som står på gränsen mellan högvärdig och lågvärdig. De sakkunniga, vilkas utredning ligger till grund för det nu framlagda förslaget, ha också uttalat, att faran ur allmän synpunkt av spekulativa tendenser icke finge tillmätas alltför stor betydelse. Enligt de sakkunniga hör den vattenkraft, som alltjämt kan tänkas bli förvärvad i spekulativt syfte, icke heller till den högvärdiga utan är dyr i utbyggnaden, varför något utrymme för en mera betydande vinstmarginal tills vidare svårigen kan finnas i fråga om denna kraft. Utredningen ger sålunda icke stöd åt de farhågor, som statsutskottet uttalade vid 1942 års riksdag rörande betydelsen av en alltjämt ohämmat pågående spekulation i outbyggda vattenfall.

Ett mycket betydande antal remissinstanser med sakkunskap på nu ifrågasvarande område ha avstyrkt eller haft vägande invändningar att göra mot förslaget. Från flera håll anmärkes sålunda, att förslaget i själva verket innebär en avsevärd utvidgning av expropriationsrätten, men att å andra sidan rättens innehåll eller alltså förutsättningarna för expropriation icke äro tillräckligt klart angivna för att fylla rimliga krav på rättssäkerhet.

En av förutsättningarna för expropriation enligt förslaget är att det för planmässigt utnyttjande av tillgänglig vattenkraft finnes erforderligt att visst strömfall tillgodogöres. Vad som menas med planmässigt utnyttjande och huru detta skall fastställas på ett sätt, som tillgodoser alla parter berättigade intressen, har i stort sett lämnats öppet för tillämpningen att avgöra. Den ytterligare förutsättningen, att det icke kan antagas, att den, som råder över vattenkraften i fallet, själv kommer att utan avsevärt dröjsmål utnyttja det på ändamålsenligt sätt, är också synnerligen oklar och kommer att vålla en betydande rättsosäkerhet. Den medför att även en strömfallsägare, som

icke har någon som helst avsikt att i spekulativt syfte utnyttja sitt fall, löper betydande risk att behöva avstå detsamma. Åtskilliga företag, både större och mindre, vilka med hänsyn till framtida behov skaffat sig vattenfall i ändamål att utbygga dem, när rörelsen fordrar det och de ekonomiska förutsättningarna föreligga därför, kunna alltså nödgas avstå sin vattenrätt till annan.

Såsom det föreliggande förslaget är utformat kommer det icke endast och då i bästa fall att förhindra spekulation i vattenkraft — vilket för övrigt med hänsyn till ovan nämnda omständigheter knappast kan anses påkallat — utan även medföra att berättigade intressen kunna komma att trädas för nära. Detta blir så mycket mera betänkligt som det enligt förslaget är meningen att expropriationsmöjlighet skall föreligga inte endast för stat och kommun utan även för enskilda, vilka icke äga någon del i strömfallet. Förslaget innebär härigenom ett så allvarligt avsteg från hittills gällande principer på såväl vattenrättens som expropriationsrättens område att det icke bör av riksdagen godtagas.

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn till de vägande invändningar, som från sakkunnigt håll rests mot förslaget vid dess förberedande behandling, hemställas,

att riksdagen måtte avslå propositionen nr 44 med förslag till lag om ändring i 1, 2 och 9 kap. vattenlagen.

Stockholm den 20 februari 1945.

Gustaf Velander.

Gust. Björkman.